

Vaughan Gething AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

Rebecca Evans AC/AM
Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Social Services and Public Health

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref MA-P-8151-16

Lynne Neagle AC
Cadeirydd
Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

17 Chwefror 2017

Annwyl Lynne,

Gwybodaeth ychwanegol i'r dystiolaeth ar 18 Ionawr 2017

Diolch am eich llythyr dyddiedig 2 Chwefror yn gofyn am wybodaeth ychwanegol am nifer o feysydd yn dilyn ein hymddangosiad gerbron y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ar 18 Ionawr 2017.

Gwasanaethau newyddenedigol yn Ysbyty Athrofaol Cymru, Caerdydd

Cyhoeddodd Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro Fframwaith Risg a Sicrwydd Corfforaethol ar 9 Chwefror 2017. Mae'r Bwrdd Iechyd yn credu bod y risg sy'n gysylltiedig â gweithredu newidiadau gwasanaeth o Raglen De Cymru wedi lleihau.

Rhan allweddol o Raglen De Cymru yw sicrhau bod gwasanaethau newyddenedigol yn ddiogel ac yn gynaliadwy ar gyfer y dyfodol. Ar 13 Ionawr, cyhoeddwyd cyllid cyfalaf gwerth £25.139m gan Lywodraeth Cymru ar gyfer cyflwyno ail gam y datblygiad yn Ysbyty Athrofaol Cymru rhwng 2016 a 2019. Bydd y buddsoddiad yn darparu:

- wyth cot gofal dwys arall, mewn uned newyddenedigol wedi'i haildatblygu a chanddi fwy o gyfleusterau i gleifion a theuluoedd, gan gynnwys swît profedigaeth;
- cyfleusterau obstetreg newydd gan gynnwys ward a chanddi wyth gwely ychwanegol i gleifion mewnol â chyfleusterau *en-suite*; a
- theatr llawdriniaethau newydd ar gyfer obstetreg yn benodol gydag ardal bwrpasol ar gyfer adferiad cleifion.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales
Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae'r risg i fabanod newydd-anedig a mamau risg-uchel o ganlyniad i roi gofal parhaus mewn amgylchedd sy'n glinigol anaddas yn parhau i fod â sgôr uchel ar Fframwaith Risg a Sicrwydd Corfforaethol Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro.

Yn y gorffennol, ym mis Tachwedd 2015, cafodd Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro gyllid cyfalaf Llywodraeth Cymru gwerth £7.472m ar gyfer cam cyntaf y gwaith o greu uned newyddenedigol dros dro ar ôl i'r uned ar y pryd gau yn sgil achos o haint, ac ar gyfer adnewyddu uned barhaol. Mae'r uned newyddenedigol wedi symud i gyfleuster dros dro er mwyn creu'r uned newyddenedigol barhaol newydd a fydd ag amgylchedd clinigol sylweddol well. Mae'r cam cyntaf wedi'i gwblhau a disgwylir trosglwyddo i'r uned newydd ar ôl cwblhau'r coridor cysylltu. I liniaru'r risgiau a nodwyd, mae'r Bwrdd Iechyd wedi cytuno ar gynllun wrth gefn os bydd y risgiau'n gwaethygu ar draws yr adran newyddenedigol a'r adran famolaeth.

Mae'r ddau fwrdd iechyd arall sy'n rhan o Raglen De Cymru yn parhau i weithio ar y cynlluniau manwl ar gyfer rhoi'r Rhaglen ar waith. Hyd yn hyn, rydym wedi cymeradwyo cynigion am gyfalaf, wedi eu hariannu gan Lywodraeth Cymru, tuag at gapasiti ychwanegol a gwelliannau ar gyfer:

- Uned gofal dwys newyddenedigol yn Ysbyty Brenhinol Gwent, Casnewydd: cytunwyd ar gyllid cyfalaf gwerth £2.120m ym mis Hydref 2016 i adnewyddu a moderneiddio'r uned bresennol ac i wneud lle i 6 o gotiau eraill. Yn ôl yr amserlen, dylai'r cynllun gael ei gwblhau yng ngwanwyn 2017, ac fe'i cymeradwywyd ymlaen llaw oherwydd materion yn ymwneud â rheoli heintiau a'r angen i reoli'r adleoli dros y gaeaf;
- Cytunwyd ar gyllid cyfalaf gwerth £6.580m rhwng 2016 a 2018 i Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf ym mis Ionawr 2017 er mwyn darparu gwasanaethau newyddenedigol wedi'u hailfodelu yn Ysbyty'r Tywysog Siarl, Merthyr Tudful;
- Cytunwyd ar £1.851m ym mis Rhagfyr 2016 i Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda i gwblhau'r Achos Busnes Llawn ar gyfer cam nesaf y datblygiad yn Ysbyty Glangwili, Caerfyrddin, y disgwylir iddo gael ei gyflwyno i swyddogion i graffu arno yn ystod haf 2017.

Yn ogystal, rydym wedi darparu cyllid gwerth £18 miliwn gan Lywodraeth Cymru ar gyfer Canolfan Gofal Dwys Newyddenedigol Isranbarthol yn Ysbyty Glan Clwyd, Bodelwyddan a fydd yn agor ym mis Mawrth 2018. Bydd y Ganolfan yn rhoi gofal i famau a'u babanod ar draws Gogledd Cymru, gan ganoli gofal dwys yn Ysbyty Glan Clwyd.

Fframwaith ar gyfer Gwasanaeth Nyrsio mewn Ysgolion i Gymru

Mewn ymateb i'r materion a gododd yn y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ar 14 Medi 2016, anfonwyd llythyr ym mis Hydref yn amlinellu'r camau gweithredu a'r amserlen ar gyfer cyhoeddi'r Fframwaith ar ei newydd wedd ar gyfer Nyrsio mewn Ysgolion i Gymru. Fel y nodwyd yn y llythyr hwnnw, rhan o'r gwaith datblygu oedd cynnal digwyddiadau consensws rhanddeiliaid a gynhaliwyd yn 2016 a chael arweiniad gan grŵp cyfeirio o arbenigwyr, a oedd yn cynnwys aelodau o'r fforwm cenedlaethol ar gyfer nyrsio mewn ysgolion ac ymwelwyr iechyd. Galluogodd y gwaith ymgysylltu hwn i swyddogion orffen drafftio cynnwys y fframwaith newydd erbyn diwedd mis Rhagfyr 2016. Bellach mae'r fframwaith yn mynd drwy'r prosesau mewnol arferol yn barod i'w gyhoeddi a'i lansio. Bydd y lansiad yn cael ei gynnal mewn ysgol ac ar hyn o bryd cynhelir trafodaethau gyda phennaeth yr ysgol a ddewiswyd a chyda gwasanaethau nyrsio mewn ysgolion y bwrdd iechyd i gytuno ar ddyddiad. Ar ôl cytuno ar hynny, caiff nodyn ar wahân ei anfon at y Pwyllgor yn cadarnhau manylion y lansiad.

Gwasanaethau niwroddatblygiad

Lansiwyd llwybr niwroddatblygiad Cymru yn 2016. Aseswyd y cynnydd a wnaed i weithredu'r llwybr yn nigwyddiad Cymuned Ymarferwyr Niwroddatblygiad Genedlaethol a gynhaliwyd ym mis Tachwedd 2016. Mae pob bwrdd iechyd wedi bod yn ail-gyflunio ei asesiad o niwroddatblygiad a'i wasanaethau diagnostig i sefydlu un pwynt mynediad gyda swyddi newydd wedi'u hariannu gan y cyllid ychwanegol gwerth £2m gan Lywodraeth Cymru ar gyfer datblygu gwasanaethau niwroddatblygiad. Mae hyn wedi'i gwneud yn ofynnol i'r rhan fwyaf o wasanaethau niwroddatblygiad byrddau iechyd sefydlu swyddfeydd/canolffannau tîm addas i gydleoli'r staff perthnasol er mwyn hwyluso a galluogi asesiadau tîm amlddisgyblaethol yn well.

Mae gan y llwybr chwe safon gwasanaeth y cytunwyd arnynt yn genedlaethol, sef:

1. Un pwynt mynediad ar gyfer asesiad diagnostig o'r holl anhwylderau niwroddatblygiadol.
2. Caiff y penderfyniad ynghylch a ddylid derbyn atgyfeiriad ai peidio ei wneud ar sail ansawdd y wybodaeth a ddarperir (fel yr amlinellir yng nghanllawiau NICE). Lle ceir gwybodaeth ddigonol i gefnogi'r pryder, ni ddylai mynediad fod yn ddibynnol ar atgyfeiriwyr a ganiateir, y defnydd o holiaduron sgrinio nac unrhyw fanylebau eraill.
3. Pan fydd atgyfeiriad yn cael ei wrthod, caiff yr atgyfeiriwr resymau am y penderfyniad, ynghyd â chyngor ar sut i wella'r atgyfeiriad neu ynghylch pa wasanaeth arall y dylid atgyfeirio ato, fel y bo'n briodol.
4. Caiff asesiadau eu cynllunio mewn ffordd sy'n canolbwyntio ar y plentyn gan sicrhau y cesglir digon o wybodaeth i greu proffil o angen y plentyn (fel yr amlinellir yng nghanllawiau NICE), ar yr un pryd â sicrhau y caiff adnoddau eu defnyddio'n ddoeth ac yn hyblyg.
5. Cynhelir trafodaeth amlddisgyblaethol amserol sy'n cynnwys pawb sy'n rhan o'r broses asesu a fydd yn arwain at benderfyniad am ganlyniad yr asesiad, proffil o gryfderau ac anawsterau'r plentyn a chytundeb ynghylch sut y dylid gweithredu yn y dyfodol. Gellir penderfynu'n lleol sut i roi'r broses hon ar waith.
6. Bydd gweithiwr proffesiynol sydd wedi bod yn rhan o'r broses asesu yn rhoi gwybod i'r teulu (a lle y bo'n briodol i'r plentyn) beth yw canlyniad yr asesiad. Dilyniir hyn yn ysgrifenedig, a lle rhoddir caniatâd, dylid ei rannu â gweithwyr proffesiynol eraill sy'n cefnogi'r plentyn. Rhoddir cyngor am y ffordd orau i fodloni anghenion y plentyn ac am y ffynonellau cymorth gorau i gyfeirio atynt.

Yn ôl y cynnydd a wnaed i weithredu'r llwybr gall pob bwrdd iechyd bron ddangos ei fod yn cyflawni safonau un, dau a thri a'i fod yn gweithio tuag at y tair safon sy'n weddill. Cydlynir y rhaglen i wella gwasanaethau niwroddatblygiad gan Grŵp Llywio Cenedlaethol sy'n cyfarfod o leiaf bob chwarter, dan gadeiryddiaeth Dr Cath Norton o Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro, ac sy'n adrodd i Fwrdd Rhaglen Gyda'n Gilydd ar gyfer Plant a Phobl Ifanc. Mae'r Grŵp Llywio Cenedlaethol yn cefnogi'r gwaith o ddarparu a gweithredu pob un o'r chwe safon ar draws yr holl fyrddau iechyd. Caiff hyn ei asesu'n barhaus a bydd yn pwysu a mesur y sefyllfa yn genedlaethol mewn digwyddiad Cymuned Ymarferwyr sy'n cael ei drefnu ar gyfer yr hydref. Mae'r ffrwd waith niwroddatblygiad wrthi'n datblygu mesurau i brofi dibynadwyedd y gwaith o weithredu'r llwybr yn lleol yn 2017.

Diweddariad ar yr amseroedd aros 26 wythnos ym maes niwroddatblygiad

Yn wahanol i Wasanaeth Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed, ar hyn o bryd nid yw'r targed 26 wythnos ar gyfer Niwroddatblygiad yn fesur swyddogol sy'n cael ei gofnodi gan StatsCymru. Rydym wrthi'n gwneud cais i wneud y targed asesu Niwroddatblygiad yn safon gwybodaeth (yn fesur swyddogol). Unwaith y bydd y cais hwn wedi cael ei dderbyn a'i gwblhau bydd yn ofynnol i bob bwrdd iechyd adrodd, bob chwarter, y nifer o wythnosau y mae claf wedi aros am asesiad o niwroddatblygiad.

Bydd y ffrwd waith Niwroddatblygiad (drwy Raglen Gyda'n Gilydd ar gyfer Plant a Phobl Ifanc) yn cynnal gweithdy yn gynnar ym mis Mawrth 2017, lle bydd Byrddau Iechyd yn cytuno ar y fethodoleg ar gyfer mesur y targed.

Mae byrddau iechyd wedi cadarnhau bod timau niwroddatblygiad amlddisgyblaethol wedi eu sefydlu ac felly maent ar y trywydd iawn i gyrraedd y targed 26 wythnos ar gyfer amseroedd aros yn 2017. Gwnaed hyn gyda chymorth y cyllid gwerth £2 filiwn gan Lywodraeth Cymru.

Rydym wedi gofyn am ddiweddariad gan y byrddau iechyd am y ganran o blant a phobl ifanc sy'n aros llai na 26 wythnos a chanran y rhai sy'n aros yn hwy. Byddwn yn rhoi'r wybodaeth hon i'r pwyllgor pan ddaw i law.

Iechyd a Lles Mamau

Mae data byrddau iechyd Cymru ar gyfraddau bwydo ar y fron pan fo baban yn 6 mis oed yn cael eu hadrodd drwy'r Gronfa Ddata Genedlaethol ar Iechyd Plant Cymunedol. Gobeithir y bydd y data hwn yn ddigon cyflawn i gyhoeddi crynodeb yn y datganiad ar enedigaethau yr haf hwn <http://gov.wales/statistics-and-research/births-national-community-child-health-database/?skip=1&lang=cy>

Yn y gorffennol, casglwyd data ar fwydo babanod fel rhan o Arolwg Bwydo Babanod y DU. Yn yr adroddiad diwethaf yn 2010, roedd llai nag un y cant o famau yng Nghymru yn bwydo ar y fron yn unig pan roedd eu plentyn yn chwe mis oed. Mae hyn yn nodweddiadol o'r darlun ar draws y DU, sy'n awgrymu mai ychydig iawn o famau a oedd yn dilyn argymhellion adrannau iechyd y DU y dylai babanod gael eu bwydo ar y fron yn unig tan eu bod tua chwe mis oed. Mae hyn er gwaethaf y cynnydd yn y niferoedd sy'n bwydo ar y fron yn unig yn syth ar ôl geni, a chyfraddau is o roi'r gorau i fwydo ar y fron yn unig ar ôl tri mis a phedwar mis.

Grŵp Cynghori ar Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistig

Bydd Grŵp Cynghori ar Weithredu yn cael ei sefydlu i fonitro'r modd y caiff Cynllun Gweithredu Strategol Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistig ei gyflawni, a'r cynnydd a wneir. Cynhelir y cyfarfod cyntaf ar ddiwedd mis Mawrth 2017, a bydd aelodau'r Grŵp yn cynnwys pobl ag awtistiaeth, rhieni a gofalwyr, yn ogystal â chynrychiolwyr o sefydliadau statudol a sefydliadau yn y trydydd sector. Cadarnheir y cylch gorchwyl a'r union aelodaeth yn fuan. Fodd bynnag, disgwyliwn y bydd y cylch gwaith yn cynnwys:

- Adborth ar y cynnydd yn rhanbarthol ac yn lleol o ran y gwaith o gyflawni'r Cynllun Gweithredu Strategol ar ei newydd wedd ar gyfer Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistig;
- Cyngor ac arweiniad ar wella'r ffordd y darperir gwasanaethau mewn meysydd penodedig;
- Cyngor ac arweiniad ar fynd i'r afael ag unrhyw fylchau a nodwyd yn y ddarpariaeth a blaenoriaethau newydd ar gyfer gweithredu wrth iddynt ddod i'r amlwg.

Gofynnodd eich llythyr hefyd am wybodaeth am atgyfeiriadau am asesiad a thriniaeth. Ysgrifenasom at y Pwyllgor ar yr agwedd hon mewn llythyr dyddiedig 2 Chwefror.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink that reads "Vaughan Gething". The script is cursive and fluid.

Vaughan Gething AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd, Llesiant a Chwaraeon
Cabinet Secretary for Health, Well-being and Sport

A handwritten signature in black ink that reads "Rebecca Evans.". The script is cursive and fluid.

Rebecca Evans AC/AM

Gweinidog Iechyd y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Social Services and Public Health